

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 • tālr. 67282865 • fakss 67242141 • e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 12

(Prot.Nr. 9, 4.§)

2011.gada 24.februārī

Par lietas izpētes izbeigšanu

Lieta Nr. p/10/0302/6

Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” darbībās

Konkurences padome 03.08.2010. saņēma Ekonomikas ministrijas 02.08.2010. vēstuli Nr.432-1-7435, ar kuru pārsūtīts Ekonomikas ministrijā saņemtais AS „Valmieras stikla šķiedra” 27.07.2010. iesniegums Nr.1454 „Par VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra” pakalpojumu maksu” (turpmāk – Iesniegums).

Iesniegumā norādīts, ka AS „Valmieras stikla šķiedra” ir obligātais siltumnīcefekta gāzu (turpmāk - SEG) emisiju tirdzniecības sistēmas (turpmāk - ETS) dalībnieks, kā rezultātā, atbilstoši tam piešķirto SEG kvotu apjomam, uzņēmums drīkst izmest SEG atmosfērā par brīvu. Patreizējās ekonomiskās situācijas rezultātā uzņēmums nestrādā ar plānoto jaudu, kā rezultātā samazinās arī SEG izmeši. Pāri palikušās kvotas tiek pārdotas, izmantojot Latvijas SEG vienību reģistru, ko uztur VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk - LVĢMC).

Kā norādīts Iesniegumā, LVĢMC 2010.gada 4.janvārī ar iekšējo rīkojumu patstāvīgi ir apstiprinājis publisko maksas pakalpojuma cenrādi, kurš nosaka, ka iekārtu operatora ikgadējā iemaksa par emisijas pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu 2010.gadā ir pieaugusi divas reizes salīdzinot ar 2009.gadu.

AS „Valmieras stikla šķiedra” uzskata, ka šobrīd LVĢMC emisijas pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanā ir valstiski monopolizēts pakalpojuma sniedzējs, tādēļ, patstāvīga cenu celšana nav pieļaujama, bet regulējama ar normatīvajiem aktiem. Tāpat iesniegumā Ekonomikas ministrijai lūgts izvērtēt operatora ikgadējo iemaksu par emisijas pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu apmēra atbilstību saņemtajam pakalpojumam.

Konkurences padome 01.09.2010., pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu un 22.panta 3.punktu, pieņēma lēmumu ierosināt lietu „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” darbībās” (turpmāk – Lieta).

Konkurences padomē 04.01.2011. notika tikšanās ar LVĢMC un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) pārstāvjiem, kuras laikā tika apspriesti jautājumi par LVĢMC rakstveida apņemšanās iesniegšanu Konkurences padomē atbilstoši Konkurences likuma 27.² panta otrajai daļai.

„Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” ir valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr.50103237791, tās juridiskā adrese: Maskavas iela 165, Rīga.

Izvērtējot Konkurences padomes rīcībā esošo, LVĢMC, AS „Valmieras stikla šķiedra” sniegto informāciju, kā arī Konkurences padomes papildus no citiem tirgus dalībniekiem iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Siltumnīcefekta gāzu emisiju tirdzniecības sistēma

1.1. Vispārējie darbības principi

Latvijas Republikas Saeima 1995.gadā ratificēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām un 2002.gada 30.maijā ratificēja šīs konvencijas Kioto protokolu¹, tādējādi uzņemoties visas tajā noteiktās saistības, tai skaitā par piedalīšanos starptautiskajā siltumnīcefekta gāzu emisijas tirdzniecības sistēmā.

Atbilstoši Kioto protokolam, Latvijai individuāli vai kopīgā rīcībā ar citām valstīm laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam jāpanāk SEG emisiju samazinājums par 8%, salīdzinot ar emisiju apjomu 1990.gadā.

Saskaņā ar Kioto protokola 17.pantu starptautiskā SEG emisiju tirdzniecība nodrošina dalībvalstīm iespēju iegādāties emisiju vienības no citas dalībvalsts un izmantot tās, lai izpildītu savas emisijas samazināšanas saistības, kuras noteiktas Kioto protokolā. Dalībvalstīm noteiktais emisiju apjoms 2008. – 2012. gadu periodam jeb pieļaujamo emisiju līmenis (mērķis) ir noteikts un to nedrīkst pārsniegt.²

1.2. Latvijas ETS dalībnieki

Likums „Par piesārņojumu” nosaka, ka ETS obligāti jāpiedalās individuālajiem komersantiem vai komercsabiedrībām, kas veic šādas piesārņojošas darbības:

1. enerģētika:

1.1. sadedzināšanas iekārtas, kuru nominālā ievadītā siltuma jauda pārsniedz 20 megavatus, izņemot bīstamo atkritumu vai sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtas;

1.2. minerāleļļas attīrīšanas un rafinēšanas iekārtas;

1.3. koksa krāsnis;

2. melno metālu ražošana un pārstrāde:

2.1. iekārtas metāla rūdu, arī sulfīdu rūdu, apdedzināšanai un kausējumu iegūšanai;

2.2. iekārtas čuguna vai tērauda pirmreizējai vai atkārtotai kausēšanai, ieskaitot nepārtraukto izliešanu, kuru jauda pārsniedz 2,5 tonnas stundā;

3. minerālu izstrādājumu ražošanā:

3.1. iekārtas klinkera cementa ražošanai rotācijas krāsnīs, kuru ražošanas jauda pārsniedz 500 tonnas produkcijas dienā, vai iekārtas kaļķu ražošanai rotācijas krāsnīs,

¹ Likums „Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām”. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=34198&from=off>;

Likums „Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolu”. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=63178>;

² LVĢMC interneta vietnē pieejamā informācija: www.meteo.lv;

kuru ražošanas jauda pārsniedz 50 tonnas produkcijas dienā, vai citu veidu krāsnis kaļķu ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 50 tonnas produkcijas dienā;

3.2. iekārtas stikla, arī stikla šķiedras, ražošanai, kuru kausēšanas jauda pārsniedz 20 tonnas dienā;

3.3. iekārtas apdedzināto māla izstrādājumu, arī jumta kārniņu, ķieģeļu, ugunsizturīgo ķieģeļu, flīžu, krāsns podiņu vai porcelāna, ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 75 tonnas gatavās produkcijas dienā vai kuru apdedzināšanas krāsns tilpums ir lielāks par 4 kubikmetriem un apdedzināšanas krāsnī var ievietot vairāk nekā 300 kilogramu produkcijas uz vienu krāsns kubikmetru;

4. citās nozarēs:

4.1. iekārtas celulozes ražošanai no koksnes vai citām šķiedrvielām;

4.2. iekārtas papīra vai kartona ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz 20 tonnas produkcijas dienā.

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām ETS var brīvprātīgi iesaistīties arī tie Latvijas individuālie komersanti vai komercsabiedrības, kuras veic likuma „Par piesārņojumu” 2.pielikumā minētās piesārņojošās darbības, bet zem pielikumā minēto ražošanas jaudu robežas.

Latvijas ETR 2008.gadā darbojās 85 iekārtu operatori, reģistrā nebija atvērts neviens juridisko personu konts. 2009.gadā ETS sistēmas reģistrā darbojās 79 operatoru konti, kā arī 2 juridisko personu konti – Swedbanka AS un Magnat Asset Management SIA. 2010.gadā reģistrā aktīvi konti bija atvērti 79 operatoriem, tāpat ETS darbojās arī 4 juridiskās personas - Swedbanka AS, Magnat Asset Management SIA, Bernit GmbH, E Biz Limited.

Kā operatori sistēmā ir iesaistīti gan ražošanas uzņēmumi (piemēram, Cemex SIA, Valmieras stikla šķiedra SIA, Lode AS, Valmieras piens SIA, Liepājas metalurģs AS u.c.), gan arī siltumenerģijas ražošanas uzņēmumi (piemēram, Rēzeknes siltumtīkli AS, Salaspils siltums SIA, Rīgas siltums AS u.c.).

1.3. Emisiju tirdzniecības reģistrs

Saskaņā ar Eiropas parlamenta un padomes direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK³ katra dalībvalsts nodrošina Emisiju tirdzniecības reģistra (turpmāk - ETR) izveidošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu precīzu emisiju kvotu piešķiršanas, turēšanas, pārskaitīšanas un anulēšanas uzskaiti. Tāpat valstis var uzturēt savus reģistrus konsolidētā sistēmā kopā ar vienu vai vairākām citām valstīm.

Eiropas Savienības ETR infrastruktūru un visas darbības dalībvalstu ETR nosaka Eiropas Komisijas 31.07.2007. regula Nr.916/2007⁴, bet starptautisko ETR infrastruktūru Kioto protokola 1.saistību periodā (2008.-2012.g.) nosaka Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par klimata pārmaiņām (turpmāk - UNFCCC) sekretariāta izstrādātie „Datu apmaiņas standarti Kioto protokola reģistru sistēmām”⁵ (turpmāk - DES).

Latvijas ETR ir jāatbilst visiem ES un UNFCCC sekretariāta noteiktajiem datu apmaiņas standartiem, t.i., jābūt izveidotai nepārtrauktā darbības režīmā funkcionējošai ETR infrastruktūrai gan ETR darba videi, gan testa videi, kā arī jābūt sastādītai un apstiprinātai ETR dokumentācijai saskaņā ar DES.

³ 2003.gada 13.oktobra direktīvas 2003/87/EK 19.pants:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0087:LV:HTML;>

⁴ [http://www.meteo.lv/upload_file/SEG_REGISTRS/EC_916-2007_LV.pdf;](http://www.meteo.lv/upload_file/SEG_REGISTRS/EC_916-2007_LV.pdf)

⁵ [http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/registry_systems/application/pdf/des_full_ver_1.1.2_fullversion.pdf.](http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/registry_systems/application/pdf/des_full_ver_1.1.2_fullversion.pdf)

Jebkuru darbību veikšana ar emisiju kvotām notiek ETR sistēmā. Sākotnēji atbilstoši Nacionālajam emisijas kvotu sadales plānam emisiju kvotas tiek ieskaitītas operatoru kontos šajā reģistrā. Tāpat reģistrā tiek veikti emisiju kvotu obligātie pārskaitījumi – verificēto emisiju kvotu daudzuma iesniegšana apstiprināšanai un emisiju kvotu nodošanai, arī sistēmā reģistrēto lietotāju veiktie SEG kvotu pārskaitījumu darījumi (tirdzniecība).

Emisijas reģistrā veic emisijas kvotu sadales, uzkrājumu, pārskaitījumu, nodošanas, aizstāšanas un atcelšanas uzskaiti valstī.

Tā kā arī Latvijas emisiju kvotu sadales plāna īstenošana notiek caur ETR, tad visiem obligātajiem operatoriem dalība šajā sistēmā ir obligāta, lai varētu saņemt SEG emisiju kvotas un izmantot tās atbilstoši saimnieciskās darbības procesā izmestajām emisijas vienībām.

Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 32.⁴ pantu Latvijas ETR izveido un uztur LVĢMC, nodrošinot emisiju tirdzniecības sistēmas obligātajiem un brīvprātīgajiem dalībniekiem nepārtrauktu iespēju veikt visas obligātās un vēlamās operācijas ar emisijas vienībām ETR.

2. Konkrētais tirgus

Darbības ar SEG kvotām tiek veiktas Siltumnīcefekta gāzu emisijas vienību reģistrā, kura uzturētājs ir LVĢMC. Apkopojot iekārtu operatoru Konkurences padomei sniegto informāciju par procesuālajām darbībām SEG ETS ietvaros, var izdalīt konkrētas ETR ietvaros veiktās darbības:

1) Katra tirdzniecības perioda pirmajā gadā operatoriem, kuri ir Eiropas Savienības ETS dalībnieki, emisiju tirdzniecības reģistrā ir jāatver konti;

2) Pēc Vides ministrijas rīkojuma par emisijas kvotu piešķiršanu iekārtu operatoriem, LVĢMC saskaņā ar Eiropas Komisijā apstiprināto Latvijas emisiju kvotu sadales plānu ieskaita SEG emisiju kvotas operatoru kontos;

3) Katra nākamā gada sākumā operators sastāda ikgadējos pārskatus par SEG emisijām par aizvadīto kalendāro gadu, kurus verificē sertificēts uzņēmums (atbilstoši akreditēta institūcija). Verificētājs sagatavo ziņojumus par pārskatu pārbaudes rezultātiem un nosūta ziņojumus operatoram. Līdz 15.martam operators iesniedz Valsts vides dienesta pārvaldē verifikatora apstiprinātos pārskatus un ziņojumus, dienests pieņem lēmumus par pārskatu apstiprināšanu vai atteikumu pārskatus apstiprināt. Apstiprinātos pārskatus un Valsts vides dienesta lēmumus operators iesniedz LVĢMC;

4) Atbilstoši lēmumiem operators nodod LVĢMC emisijas kvotas, kas atbilst iekārtas emitētajam siltumnīcefekta gāzu daudzumam iepriekšējā kalendārajā gadā. Emisijas kvotu nodošanu operators var veikt pats elektroniski interneta vidē, izmantojot Latvijas ETR vai emisijas kvotu nodošanas pilnvarojumu nosūtīt LVĢMC;

5) Pamatojoties uz pārskata rezultātiem, operators var pieņemt lēmumu par pārpalikušo kvotu pārdošanu (kvotu apjoms pārsniedz reālo izmešu daudzumu), vai arī izmešu segšanai pietrūkstošo kvotu pirkšanu. Lai tiktu nodrošinātas tirdzniecības darbības vai citas emisiju vienību pārskaitījumu darbības (pārskaitījumu veikšana starp operatora diviem iekārtu kontiem), ir nepieciešams noslēgt līgumu ar LVĢMC par darbību nodrošināšanu, kā arī atbilstoši līguma nosacījumiem samaksāt par LVĢMC pakalpojumiem saskaņā ar pakalpojumu cenrādi.

Tāpat likumā „Par piesārņojumu” ir noteiktas arī konkrētas darbības, kuras reģistra un ETS ietvaros veic LVĢMC. Likuma 32.² panta piektajā un sestajā daļā noteikts, ka LVĢMC proporcionāli sadala attiecīgā perioda kopējo emisijas kvotu daudzumu katram perioda gadam, SEG emisiju tirdzniecības reģistrā sadala emisijas kvotas pa operatoru un gaisa kuģa operatoru kontiem un valsts kontu emisijas kvotu izolēm. Likuma

32.³ pants nosaka, ka LVĢMC veic operatoru ikgadēji atbilstoši izmešu daudzumam nodoto kvotu anulēšanu reģistrā, 4 mēnešus pēc kārtējā perioda sākuma atceļ emisijas kvotas, kurām beidzies derīguma termiņš un kuras nav nodotas atbilstoši šī likuma noteikumiem par SEG emisijas atļaujas nosacījumu izpildi, kā arī pēc emisijas kvotu īpašnieka pieprasījuma ETR atceļ attiecīgo emisijas kvotu daudzumu.

Augstāk minētās darbības siltumnīcefekta gāzu sistēmas ietvaros ir obligāti jāveic iesaistītajiem iekārtu operatoriem, tāpat LVĢMC šādu konkrēto pakalpojumu nodrošināšanas pienākums ir noteikts normatīvajos aktos.

Līdz ar to, apkopojot iepriekš konstatēto informāciju, gan no pieprasījuma puses, gan arī no piedāvājuma puses SEG ETS procesu nodrošināšanai LVĢMC emisiju tirdzniecības reģistra ietvaros veic šādus pakalpojumus:

- 1) konta atvēršana ETR darbībām ar emisiju kvotām (LVĢMC atver kontu ETR);
- 2) ikgadēja kvotu ieskaitīšana operatoru kontos atbilstoši Latvijas emisiju kvotu sadales plānam 2008.-2012.periodam (LVĢMC ieskata kvotas katra operatora iekārtas kontā);
- 3) kvotu nodošana atbilstoši iekārtas emitētājam SEG daudzumam iepriekšējā kalendārajā gadā (LVĢMC veic nodoto kvotu anulēšanu);
- 4) emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšana (LVĢMC atbloķē operatora kontu, lai varētu veikt kvotu elektronisku pārskaitīšanu);
- 5) emisiju kvotu pārskaitīšana operatoru pilnvarojuma ietvaros (gan kvotu nodošanas, gan darījumu pārskaitīšanas darbības operators var veikt pats, vai arī deleģēt konkrētās darbības izpildīt LVĢMC. Jāatzīmē, ka, ja nav noslēgts līgums ar LVĢMC par pārskaitījumu darījumu nodrošināšanu, operatora konts ir bloķēts un tādējādi arī emisiju kvotu nodošanas darbību operators pats veikt nevar, bet šīs darbības izpilde jādeleģē LVĢMC).

Izvērtējot konkrētās preces tirgu, šos atsevišķos pakalpojumus Konkurences padomes ieskatā var apvienot ETR uzturēšanas un darbību nodrošināšanas ar emisiju kvotām kompleksā pakalpojumā, pamatojoties uz atsevišķo pakalpojumu savstarpējo ciešo saistību, kā arī pakalpojumu sasaisti ar ETR funkcionēšanas nepieciešamību – nevienu no šiem pakalpojumiem nevar nodrošināt ārpus ETR, tādējādi ETR uzturēšana un darbības nodrošināšana var tikt uzskatīta par priekšnosacījumu tālāko pakalpojumu sniegšanas iespējamībai.

Tāpat likuma „Par piesārņojumu” 32.⁴ pants nosaka, ka Latvijas ETR izveido un uztur LVĢMC, nodrošinot emisiju tirdzniecības sistēmas obligātajiem un brīvprātīgajiem dalībniekiem nepārtrauktu iespēju veikt visas obligātās un vēlamās operācijas ar emisijas vienībām ETR. Tādējādi jau likumā ir noteikts, ka ETR izveidošana un uzturēšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu tās dalībniekiem iespēju veikt visas operācijas ar emisijas vienībām.

Konkurences likuma pirmā panta 4.punkts nosaka, ka konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences likuma pirmā panta 3.punkta izpratnē uzskatāma ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Saskaņā ar Eiropas parlamenta un padomes direktīvu⁶ katra dalībvalsts nodrošina ETR izveidošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu precīzu emisiju kvotu piešķiršanas, turēšanas, pārskaitīšanas un anulēšanas uzskaiti. Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 32.⁴ pantu Latvijas ETR izveido un uztur LVĢMC. Līdz ar to, raugoties uz konkrētajiem pakalpojumiem no ģeogrāfiskā tirgus viedokļa, Latvijas SEG iekārtu

⁶ 2003.gada 13.oktobra direktīvas 2003/87/EK 19.pants:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0087:LV:HTML;>

operatoriem nav iespējas izvēlēties alternatīva reģistra izmantošanu, šāds reģistrs Latvijā ir tikai viens un tajā darbojas operatori no visas Latvijas teritorijas.

Ņemot vērā ETR sistēmas elektronisko darbības formu, kas nodrošina iespēju darboties reģistrā neatkarīgi no atrašanās vietas, kā arī starptautisku ETR savstarpējo sasaisti (pārskaitījumu starptautiska veikšana), Latvijas ETR kontus atvērt un veikt emisiju kvotu pārskaitījumus var arī fiziskas un juridiskas personas (kas nav operatori) no citām pasaules valstīm. Tādējādi šī pieprasījuma daļa savu darbību veikšanai ar emisijas kvotām var brīvi izvēlēties jebkuras valsts ETR, līdz ar to ģeogrāfiskais tirgus konkrēto pakalpojumu nodrošināšanai no pakalpojuma pieprasījuma puses varētu būt arī plašāks par Latvijas teritoriju, taču, šādi reģistra klienti ir tikai neliela daļa no kopējā Latvijas ETR iesaistīto dalībnieku skaita. Lielāko pieprasījuma daļu veido tieši dažādu iekārtu operatori, kas ir piesaistīti konkrētas valsts ETR.

Tādējādi izvērtējot SEG ETS iekārtu operatoru, kā arī LVĢMC sniegto informāciju par konkrēto darbību norisi SEG ETS ietvaros, kā arī ņemot vērā likumā „Par piesārņojumu” noteiktās konkrētās ETR veicamās darbības, var definēt šādu konkrēto tirgu:

- emisiju tirdzniecības reģistra uzturēšana un darbību ar emisiju kvotām emisiju tirdzniecības sistēmā nodrošināšana Latvijas teritorijā,

ko veido šādi pakalpojumi:

- 1) ETR konta atvēršanas pakalpojums;
- 2) emisijas kvotu ieskaitīšanas ETR kontā pakalpojums;
- 3) emisijas kvotu nodošanas nodrošināšanas pakalpojums;
- 4) emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojums;
- 5) emisiju kvotu pārskaitīšanas operatoru pilnvarojuma ietvaros pakalpojums.

3. Dominējošais stāvoklis

Konkurences likuma pirmā panta 1.punkts nosaka, ka dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka vai vairāku tirgus dalībnieku ekonomisks (saimniecisks) stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šis tirgus dalībnieks vai šie dalībnieki spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem, piegādātājiem vai patērētājiem.

Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 32.⁴ pantu Latvijas ETR izveido un uztur LVĢMC, nodrošinot emisiju tirdzniecības sistēmas obligātajiem un brīvprātīgajiem dalībniekiem nepārtrauktu iespēju veikt visas obligātās un vēlamās operācijas ar emisijas vienībām ETR. Tādējādi visus konkrētos pakalpojumus ETR ietvaros nodrošina tieši LVĢMC.

Latvijā nepastāv nekādas aizvietojamības iespējas minētajiem pakalpojumiem, LVĢMC atbilstoši likumā „Par piesārņojumu” noteiktajam deleģējumam ir vienīgais pakalpojumu sniedzējs un potenciālo konkurentu ienākšana tirgū pastāvot esošajiem nosacījumiem nav iespējama, līdz ar to Konkurences padome secina, ka LVĢMC šajā konkrētajā tirgū atrodas dominējošā stāvoklī.

4. ETR pakalpojumi

4.1. ETR ietvaros sniegtie pakalpojumi

Kā jau iepriekš secināts nosakot konkrēto tirgu, ETR ietvaros LVĢMC sniedz šādu konkrēto pakalpojumu:

- emisiju tirdzniecības reģistra uzturēšana un darbību ar emisiju kvotām emisiju tirdzniecības sistēmā nodrošināšana Latvijas teritorijā.

LVĢMC atver kontu operatoram pēc siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas izsniegšanas. Juridiskām personām konts Latvijas ETR tiek atvērts saskaņā ar līguma starp LVĢMC un juridisko personu nosacījumiem – 2 dienu laikā pēc maksājuma saņemšanas. Visi Latvijas ETR atvērtie konti automātiski tiek bloķēti gada sākumā un tiek atbloķēti tikai pēc līguma noslēgšanas ar LVĢMC. Kontu lietotāji var apskatīt visu kontu informāciju, veiktās transakcijas, bet nav iespējams veikt izejošos un ienākošos pārskaitījumus.

Pēc Latvijas emisiju kvotu sadales plāna un tā labojumu apstiprināšanas Eiropas Komisijā (turpmāk - EK) un augšupielādes EK centrālajā ETR serverī LVĢMC augšupielādē failus arī Latvijas ETR. Emisijas kvotu piešķiršanas procedūru LVĢMC veic līdz katra gada 28.februārim, bet papildus vai no jauna piešķiramās emisiju kvotas LVĢMC pārskaita operatoriem tiklīdz ir saņemts apstiprinājums no EK.

Līdz katra gada 31.martam operatoriem ir jāveic emisiju kvotu nodošanas pieteikšanas procedūru Latvijas ETR katrā operatora kontā atsevišķi, kas ietver iepriekšējā gada SEG kvotu pārskata izstrādi un verificēšanu, un tālāku iesniegšanu apstiprināšanai vides pārvaldei. Pēc apstipriņoša lēmuma saņemšanas, līdz katra gada 30.aprīlim operatoriem ir jānodod (jāpārskaita) emisiju kvotas iepriekšējā gada emitēto CO₂ (oglekļa dioksīda) izmešu apjomā. Nodrošanas procesā LVĢMC pēc pārskata kopijas un vides pārvaldes lēmuma saņemšanas veic kvotu pārskaitīšanu no operatora konta uz valsts kontu (to var veikt pats operators, vai arī pēc pilnvarojuma saņemšanas LVĢMC to veic operatora vietā).

Emisiju kvotu īpašnieks, kurš vēlas veikt tirdzniecības darījumus ar kvotām, slēdz līgumu ar LVĢMC par kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu un samaksā LVĢMC noteikto ikgadējo maksu. Pēc samaksas veikšanas LVĢMC emisijas reģistrā atbloķē operatora kontu pārskaitījumu veikšanai (pirkšana, pārdošana). Pārskaitījumu veic pats operators, vai, saskaņā ar operatora pilnvarojumu, LVĢMC darbinieks. AS „Valmieras stikla šķiedra” uzskata, ka LVĢMC darbība kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanai ir tikai reizi gadā – atbloķēt operatora kontu. Papildus jānorāda, ka pēc LVĢMC sniegtās informācijas (pamatojoties uz „Innofactor Oy” tehniskā administratora darba stundas izmaksām) viena konta atbloķēšana izmaksā no 31,30 – 62,60 EUR (nepieciešamais laiks no 15 līdz 30 minūtēm, darba stundas izmaksas 125,21 EUR).

Tāpat LVĢMC vēstulē norāda, ka iepriekšminētās atsevišķās darbības ar emisiju kvotām (konta atvēršana, atbloķēšana, emisiju kvotu pārskaitīšana u.c.) nav laikietilpīgas un papildus izmaksas ir nebūtiskas salīdzinājumā ar Latvijas ETR darbības nodrošināšanas un uzturēšanas izmaksām.

No iepriekš minētās informācijas var secināt, ka atsevišķas darbības jeb atsevišķie pakalpojumi, ko LVĢMC sniedz ETR ietvaros ir samērā vienkāršas darbības, kas arī izmaksu ziņā nav būtiski nozīmīgas, savukārt lielāko izmaksu daļu veido paša ETR uzturēšana. Reģistra uzturēšana un nepārtrauktas darbības nodrošināšana ir viens no tirdzniecības sistēmas pamatnosacījumiem, ko nodrošina LVĢMC, tāpat reģistra darbība ir nepieciešama visu pārējo atsevišķo pakalpojumu nodrošināšanai. Tātad minētos atsevišķos pakalpojumus iespējams sniegt tikai reģistra vidē un ārpus tās pakalpojumu nodrošināšana nav iespējama, savukārt ETR darbība ir jānodrošina neatkarīgi no tā, vai tiek sniegti kādi citi sistēmā integrētie pakalpojumi (ETR darbība jānodrošina arī laikā, kad netiek sniegts neviens pakalpojums).

Kā liecina publiski pieejamā informācija⁷, kā arī LVĢMC sniegtā informācija, par reģistra izmantošanu, maksa ir paredzēta šādiem atsevišķiem pakalpojumiem:

- 1) konta atvēršana fiziskajai vai juridiskajai personai, kas nav iekārtas operators (pārsvārā tie ir emisiju kvotu vienību tirdzniecības starpnieki/brokeri);
- 2) iekārtas operatora ikgadējā iemaksa par emisijas kvotu pārskaitīšanas (izņemot emisijas kvotu nodošanu LVĢMC) darījumu nodrošināšanas pakalpojumu (maksa tiek piemērota pēc līguma noslēgšanas ar LVĢMC par pakalpojuma nodrošināšanu, savukārt, līguma noslēgšana nepieciešama tikai gadījumos, ja tiek veikti brīvprātīgie emisijas kvotu pārskaitījumi);
- 3) maksa par emisijas pārskaitījumu nodrošināšanu (t.sk. veicot arī emisijas vienību nodošanu operatoram) (pēc LVĢMC sniegtās informācijas pakalpojuma maksa vēl nevienam konta turētājam nav piemērota).

2008. un 2009.gadā pakalpojumu maksas apmērus piemēroja saskaņā ar 22.11.2005. Ministru kabineta noteikumiem Nr.896 „Noteikumi par valsts aģentūras "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra" sniegto publisko maksas pakalpojumu cenrādi” (līdz 15.03.2008.) un 10.03.2008. Ministru kabineta noteikumiem Nr.170 „Noteikumi par valsts aģentūras "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra" publisko maksas pakalpojumu cenrādi”, bet līdz ar aģentūras reorganizāciju un pārveidošanu par VSIA „LVĢMC” šie noteikumi ir zaudējuši spēku, tāpēc LVĢMC ir tiesīga pati noteikt sniegto pakalpojumu izcenojumus, kas 2010.gada sākumā arī tika īstenots, apstiprinot jaunu cenrādi 2010.gadam.

1.tabula

SEG ETR pakalpojumiem piemērotās maksas 2008.-2010.gadā

Nr. p.k.	Pakalpojums		Līdz	No	2010.g.
			14.03. 2008.	15.03.2008. līdz 2009.g.	
Cena bez PVN (LVL)					
1.	Konta atvēršana fiziskajai vai juridiskajai personai, kas nav iekārtas operators likuma "Par piesārņojumu" 24. ¹ panta izpratnē	1 kants	200,00	291,70	583,40
2.	Iekārtas operatora ikgadējā iemaksa par emisijas kvotu pārskaitīšanas (izņemot emisijas kvotu nodošanu LVĢMC) darījumu nodrošināšanu (atkarībā no ikgadējā iekārtai piešķirtā emisijas kvotu apjoma)				
2.1.	<i>līdz 10000</i>	1 kants	300,00	402,37	804,74
2.2.	<i>10001 līdz 50000</i>	1 kants	600,00	862,16	1724,32
2.3.	<i>50001 līdz 150000</i>	1 kants	1200,00	1674,36	3348,72
2.4.	<i>vairāk nekā 150001</i>	1 kants	2400,00	3646,26	7292,52
2.5.	<i>tādas fiziskās vai juridiskās personas ikgadējā iemaksa par emisijas kvotu pārskaitīšanas (izņemot emisijas kvotu nodošanu LVĢMC) darījumu nodrošināšanu, kas nav iekārtas operators likuma "Par piesārņojumu" 24.¹ panta izpratnē</i>	1 kants	2400,00	3646,26	7292,52
3.	Maksa par emisijas pārskaitījumu nodrošināšanu (t.sk. veicot arī emisiju vienību nodošanu operatoram)	1 pārskaitījums	X	X	10,00

Kā redzams 1.tabulā, tad pakalpojumu cenas 2010.gadā ir divkāršājušās, papildus tam 2010.gadā tiek paredzēta papildu maksa par emisijas kvotu pārskaitījumu nodrošināšanu 10 LVL apmērā (pēc LVĢMC sniegtās informācijas šī maksa vēl netiek

⁷ http://www.meteo.lv/public/SEG_registram.html;

piemērota), kā arī visiem pakalpojumiem tiek piemērots PVN, kas komersantam vēl vairāk sadārdzina pakalpojuma izmaksas (līdz 2010.gadam pakalpojumi bija atbrīvoti no PVN saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta divdesmit otro daļu).

Līdz ar to var secināt, ka iekārtu operatori, kas ir iesaistījušies SEG ETS, vienīgais pakalpojums, kuram tiek piemērota maksa, ir emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojums, savukārt konta atvēršana un emisijas kvotu nodošanas nodrošināšanas pakalpojumi tiek sniegti bez maksas. Fiziskas un juridiskas personas (kas nav operatori) tāpat maksā emisiju pārskaitījumu darījumu nodrošināšanas maksu, kā arī maksā par ETR konta atvēršanas pakalpojumu.

4.2. LVĢMC ieņēmumi no ETR sniegtajiem pakalpojumiem

Izvērtējot LVĢMC maksas piemērošanas politiku sniegtajiem pakalpojumiem, redzams, ka kopējos LVĢMC ieņēmumus no ETR sniegtajiem pakalpojumiem veido ieņēmumi no ETR konta atvēršanas pakalpojumiem fiziskām un juridiskām personām (kas nav operatori) un ieņēmumiem no emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumiem gan operatoriem, gan arī pārējiem SEG ETS dalībniekiem.

Kopējais ieņēmumu apjoms un to veidojošie atsevišķo pakalpojumu ieņēmumi 2008., 2009. un 2010.gadā atspoguļoti 2.tabulā.

2.tabula

Ieņēmumi no ETR sniegtajiem pakalpojumiem 2008.-2010.gadam, LVL bez PVN

Nr.p.k.	Pakalpojums	2008	2009	2010*
1.	Konta atvēršana (kas nav operatori)	-	583,40	1166,80
2.	Ikgadējā iemaksa par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu, t.sk.	21362,48	57621,01	88969,46
2.1.	operatoru iemaksas	21362,48	47333,49	63445,78
2.2.	fizisko un juridisko personu (nav operators) iemaksas	-	10287,52	25523,68
3.	Maksa par emisijas pārskaitījumu nodrošināšanu	-	-	-
Kopā:		21362,48	58204,41	90136,26

* dati līdz 24.09.2010.

2008.gadā visus ieņēmumus veidoja tikai emisiju kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojuma ikgadējās iemaksas, jo ETR netika atvērts neviens fiziskas vai juridiskas personas (kas nav operators) konts. Gan 2009.gadā, gan arī 2010.gadā fiziskās un juridiskās personas reģistrā atvēra tikai 2 kontus (katru gadu), tāpēc šī pakalpojuma īpatsvars kopējā reģistra sistēmā ir samērā neliels. Ieņēmumi no šī pakalpojuma sniegšanas 2009. un 2010.gadā veido tikai 1% no kopējiem ieņēmumiem. Pēc LVĢMC sniegtās informācijas arī maksa par emisijas pārskaitījumu nodrošināšanu vēl nav tikusi piemērota nevienam konta turētājam.

Tādējādi 2009. un 2010.gadā 99% no kopējiem ETR ietvaros sniegto pakalpojumu ieņēmumiem veido ikgadējās iemaksas par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumu piemērošanu.

Papildus LVĢMC norāda, ka ETR uzturēšanas izmaksu daļa 2008. un 2009.gadā tika segta no LVĢMC darbības nodrošināšanai piešķirtās valsts budžeta dotācijas, bet 2010.gadā izmaksas vairs netiek segtas no valsts budžeta. 2008.gadā SEG ETR uzturēšanai izmantotas valsts dotācijas 39 731 LVL apmērā, bet 2009.gadā uzturēšanai izlietoti 29 690 LVL.

Tādējādi SEG ETR ieņēmumu un reģistra uzturēšanai izmantoto dotāciju kopējais apmērs 2008.gadā ir 61 093,48 LVL, 2009.gadā jau 87894,41 LVL, bet 2010.gadā kopējie ieņēmumi veido 90136,26 LVL.

4.3. ETR uzturēšanas izmaksas

Pēc Konkurences padomes informācijas pieprasījuma, LVĢMC iesniedza SEG ETR uzturēšanas izmaksu kalkulācijas un izmaksu posteņu atšifrējumus 2008. un 2009.gadam (faktiskās izmaksas) un 2010.gadam (plānotās izmaksas), saskaņā ar klāt pievienotajiem izmaksu pamatojuma dokumentiem.

3.tabula

SEG ETR izmaksu kalkulācijas pēc LVĢMC sniegtās informācijas, LVL

Nr.p.k.	Izmaksu postenis	2008.g.	2009.g.	2010.g.
1.	Atalgojums	11 608	8566	8550
2.	Darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	2796	2064	2060
3.	ETR uzturēšanas izmaksas			49 912
4.	Papildus samaksa par konsultācijām, kas pārsniedz līgumā noteikto	21 785	61 211	9000
5.	ETR licence (DEFRA)	10 582	-	-
6.	Komandējumi	2103	656	1500
	Tiešās izmaksas kopā:	48 874	72 497	71 022
7.	Administratīvās izmaksas – 25% no tiešajām izmaksām	12 219	18 124	17 756
	Izmaksas kopā:	61 093	90 621	88 778

LVĢMC uzrādot ar SEG ETR saistītās izmaksas pie tiešajām attiecināmajām izmaksām norāda darbinieku atalgojumu (tieši attiecināmo, ņemot vērā amata aprakstus un darba līgumus), par šiem darbiniekiem maksāto darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ETR uzturēšanas izmaksas un papildus piemēroto samaksu par konsultācijām (saskaņā ar noslēgto līgumu par reģistra uzturēšanu), kā arī 2008.gadā saņemto ETR licenci un darbinieku komandējumus, kas saistīti ar ETR darbību.

Administratīvās izmaksas LVĢMC aprēķina kā 25% attiecību pret tiešajām izmaksām. Administratīvajās izmaksās iekļaujot sakaru pakalpojumu un sistēmu uzturēšanu, siltumapgādi, apsardzi, ūdeni un kanalizāciju, kancelejas preces, tāpat darba samaksu administrācijai u.c. izmaksas.

Konkurences padomes skatījumā, izvērtējot iesniegtos pamatojuma dokumentus, atsevišķu izmaksu pozīciju apmēri būtu precizējami, atkarībā no maksājumu dokumentu attiecināmo apmaksāto periodu, kā arī citiem faktoriem:

1) Izmaksu pozīcijā „Atalgojums” LVĢMC kalkulācijā pie tiešajām izmaksām tiek uzrādīta darba samaksa atbilstoši nostrādātajām dienām, taču netiek pieskaitītas darbinieku atvaļinājuma samaksa, prēmijas. Atbilstoši Darba likuma 59.pantam pie darba samaksas, kas tieši attiecināma uz SEG ETR uzturēšanu un administrēšanu, ir pieskatāma ne tikai tiešā darba alga, bet arī attiecīgajiem piesaistītajiem darbiniekiem izmaksājamās prēmijas, piemaksas, atvaļinājuma apmaksas, kā arī atlaišanas pabalsti u.c. veida atlīdzība saistībā ar darbu. Līdz ar to, šī izmaksu pozīcija Konkurences padomes ieskatā ir pārskatāma;

2) Tieši tāpat precizējami dati pozīcijā „Darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas”, jo šīs izmaksas ir tiešā veidā proporcionāli saistītas ar darba samaksas apmēru;

3) ETR uzturēšanas, atjaunošanas un konsultēšanas izmaksas tāpat būtu jāprecizē, izvērtējot maksājumu dokumentu apmaksātos periodus, jo LVĢMC Konkurences padomei iesniegtie rēķini, liecina, ka gan 2008., gan 2009.gadā LVĢMC pie izmaksām

ir ieskaitījusi izmaksas, kas attiecināmas uz citu gadu periodiem, tādējādi tās ir attiecināmas uz citu periodu ETR izmaksām.

4) Izvērtējot 2010.gada plānoto izmaksu kalkulāciju, un tieši plānotās pozīcijas (Papildus samaksa par konsultācijām) apmērus, Konkurences padomes ieskatā šīs pozīcijas apmērs ir noteikts nepamatoti augsts. LVĢMC 19.10.2010. vēstulē Nr.1-2/1986 norāda, ka izmaksas par papildu konsultācijām un izdevumi komandējumiem 2010.gadam aprēķināti, pamatojoties uz iepriekšējo gadu SEG ETR uzturēšanas pieredzi un iestādes darbinieku darba plānu 2010.gadam.

Salīdzinot 2008. un 2009.gadā izmantotās „papildus konsultācijas”, kā arī izvērtējot vidējos konsultāciju apjomus stundās, un ņemot vērā LVĢMC iesniegtos esošo papildus konsultāciju rēķinus līdz 2010.gada oktobrim (pēdējais rēķins uzrādīts par septembra mēnesi), jāsecina, ka plānoto konsultāciju izmaksu plānošana 2010.gadam 9000 LVL apmērā, nav bijusi pamatota. Pat pieņemot, ka 2010.gada pēdējos 3 mēnešos katrā būs nepieciešamas papildus konsultācijas tādā pašā apmērā, kā gada pirmajos mēnešos (4 mēnešos vidēji sniegtas 5,5 stundas mēnesī), tad gadā kopā būs sniegtas papildus 38,5 konsultāciju stundas, kuru izmaksas veidos apmēram 3388 LVL⁸.

5) Plānotās komandējumu izmaksas 2010.gadam 1500 LVL apmērā, var uzskatīt par pamatotām, izvērtējot tās kopsakarā ar 2008.gada un 2009.gada komandējumu izdevumiem (2103 LVL 2008.gadā un 656 LVL 2009.gadā).

6) Skaidrojot attiecināmo administratīvo izmaksu aprēķinu (25% no tiešajām izmaksām), LVĢMC norāda, ka, ņemot vērā plašo pakalpojumu spektru, kuru nodrošina LVĢMC – laika prognozes, ģeoloģija, testēšanas laboratoriju pakalpojumi, meteoroloģijas laboratorijas pakalpojumi, bīstamo atkritumu pārvadāšana un apsaimniekošana, meteoroloģiskie un hidroloģiskie novērojumi u.c., nav iespējams katram no pakalpojumu veidiem piemērot individuālu aprēķinu. Par pamatu tiek ņemts iestādes kopējo tiešo izmaksu (visiem pakalpojumu veidiem) attiecība pret administratīvajām izmaksām, kā rezultātā vidēji tie ir 25%, un šāda likme nemainīgi tiek piemērota kopš 2007.gada.

Kopējās izmaksas, kā arī atsevišķi tiešās un administratīvās izmaksas (atšifrējot nozīmīgākās administratīvo izmaksu pozīcijas) ir atainotas 4.tabulā.

4.tabula

LVĢMC (LVĢMA) izmaksas 2008.un 2009.gadā, LVL

		2008.g.	2009.g.janv.-jūl.	2009.g.jūl.-dec.	2009.g.kopā
1.	Tiešās izmaksas	3 733 942	2 341 743	1 067 575	3 409 318
2.	Administratīvās izmaksas	1 315 731	695 841	308 084	1 003 925
	<i>tai skaitā</i>				
	<i>darba samaksa</i>	542 272	245 530	126 301	371 831
	<i>darba devēja sociālās apdrošināšanas iemaksas</i>	130 633	59 148	30 426	89 574
	<i>pakalpojumi</i>	366 756	196 852	109 362	306 214
	<i>krājumu, materiālu, preču iegāde</i>	57 969	52 930	10 864	63 794
	<i>nolietojuma un amortizācijas izmaksas</i>	218 101	141 381	31 131	172 512
	Izmaksas kopā	5 049 673	3 037 584	1 375 659	4 413 243

Kā redzams, tad faktiskie skaitļi rāda, ka administratīvās izmaksas 2008.gadā ir 35% attiecībā pret tiešajām izmaksām, 2009.gadā attiecība ir 29%. Tātad vidēji administratīvās izmaksas attiecībā pret tiešajām izmaksām ir 32%.

⁸ Visas izmaksas, kas dotas EUR valūtas izteiksmē, ir pārrēķinātas pēc Latvijas Bankas oficiālā valūtas kursa;

Konkurences padomei, ņemot vērā esošo pieejamo informāciju, nav pamata apšaubīt LVĢMC administratīvo izmaksu attiecināšanas piemērošanas pamatotību. Līdz ar to saskaņā ar šo metodiku uz SEG ETR attiecināmās administratīvās izmaksas aprēķina kā attiecību pret tiešajām izmaksām. Ņemot vērā faktisko izmaksu attiecības (vidēji 32%) nesakrītību ar LVĢMC līdz šim piemēroto attiecību (25%), Konkurences padomes ieskatā, izvērtējot SEG ETR norādīto izmaksu pamatotību, šī izmaksu daļa būtu pārrēķināma pēc vidējās 2008. un 2009.gada attiecības.

Ņemot vērā Konkurences padomes izdarītos secinājumus un precizējumus, par pamatu uz SEG ETR attiecināmajām izmaksām var uzskatīt norādītās izmaksas 2008. un 2009.gadā, kā arī pamatoti plānotās izmaksas 2010.gadam, kas atspoguļotas 5.tabulā.

5.tabula

SEG ETR izmaksu kalkulācijas, LVL

Nr.p.k.	Izmaksu postenis	2008.g.	2009.g.	2010.g.
1.	Darba samaksa (ieskaitot prēmijas, atvaļinājumus u.c.)	14 920	11 402	8 550
2.	Darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	3 594	2 747	2 060
3.	ETR uzturēšanas izmaksas	10 976	58 764	49 596
4.	Papildus samaksa par konsultācijām, kas pārsniedz līgumā noteikto	11 723	1 889	3 388
5.	ETR licence (DEFRA)	10 582	-	-
6.	Komandējumi	2 103	656	1 500
	Tiešās izmaksas kopā:	53 898	75 458	65 066
7.	Administratīvās izmaksas – 32% no tiešajām izmaksām	17 247	24 147	20 821
	Izmaksas kopā:	71 145	99 605	85 887

Izvērtējot radušās atšķirības un nesakrītības starp LVĢMC iesniegtajām un Konkurences padomes precizētajām izmaksu kalkulācijām 2008. un 2009.gadiem, kā arī plānoto izmaksu kalkulāciju 2010.gadam, jāsecina, ka, lai arī atsevišķu pozīciju ietvaros izmaksu apmēri ir nedaudz mainījušies, kopējais izmaksu apmērs gan LVĢMC uzrādītajās kalkulācijās, gan Konkurences padomes precizētajās izmaksu kalkulācijās faktiski ir ļoti līdzīgs. Tomēr 2008. un 2009.gadā uz SEG ETR attiecināmo izmaksu apmērs Konkurences padomes ieskatā ir aptuveni par 10% lielāks nekā norāda LVĢMC, bet 2010.gada plānotais izmaksu apjoms kopsummā faktiski ir palicis nemainīgs (samazināms par 3%).

Ņemot vērā 2010.gada plānoto izmaksu pamatotību un plānoto ieņēmumu izvērtējumu (kā arī līdz šim faktiski esošo), redzams, ka plānotās SEG ETR izmaksas 2010.gadam ir 85 887 LVL, savukārt plānotie ieņēmumi ir 90 136 LVL. Ieņēmumu pārsniegums pār izmaksām (peļņas procents) plānots 5 % apmērā.

5. Iespējamais pārkāpums

ETR ietvaros LVĢMC sniedz sekojošus pakalpojumus: ETR konta atvēršanas pakalpojumu, emisijas kvotu ieskaitīšanas ETR kontā pakalpojumu, emisijas kvotu nodošanas nodrošināšanas pakalpojumu un emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumu. Kā 4.1.punktā secināts, tad minēto pakalpojumu nodrošināšanā veiktās darbības ir procesuāli samērā vienkāršas – tās nav nedz darbietilpīgas, nedz arī tehniski sarežģīti paveicamas. Lielāko daļu no izmaksām veido paša ETR darbības nodrošināšana un uzturēšana.

Savukārt par ETR izmantošanu maksā fiziskās un juridiskās personas (kas nav operatori) – gan par konta atvēršanu reģistrā, gan arī par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu; kā arī iekārtu operatori, kas maksā tikai par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu (tirdzniecību) – netiek piemērota nedz konta atvēršanas maksa, nedz arī konta apkalpošanas maksa, piešķirot kvotas operatoriem vai nododot emisijas kvotas LVĢMC (cenrādī paredzēta 10 LVL maksa par pārskaitījumu nodrošināšanu, taču faktiski maksa vēl netiek piemērota). Tādējādi ETR ietvaros LVĢMC faktiski sniedz tikai divus maksas pakalpojumus:

- 1) konta atvēršana ETR fiziskām/juridiskām personām (kas nav operatori);
- 2) emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšana.

2009. un 2010.gadā fiziskās un juridiskās personas reģistrā kopumā atvēra 4 kontus. Kā jau iepriekš secināts, tad ieņēmumi no kontu atvēršanas pakalpojuma veido tikai 1% no kopējiem ieņēmumiem. Tādējādi 2009. un 2010.gadā 99% no kopējiem ETR ietvaros sniegto pakalpojumu ieņēmumiem veido ikgadējās iemaksas par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumu piemērošanu.

Lietas ietvaros tika aptaujātas 16 komercsabiedrības, kas ir 28 iekārtu operatori (35% no kopējā iekārtu skaita) par darījumiem periodā no 2008.-2010.gadam⁹. 13 no šīm komercsabiedrībām periodā no 2008.gada līdz 2010.gadam ir veikušas emisiju kvotu tirdzniecības darījumus.

Vidējais pārdoto kvotu apjoms vienai komercsabiedrībai bija 52587 emisiju kvotas, vienas kvotas vidējā cena bija 10,21 LVL, vidējais nopirkto kvotu apjoms vienā komercsabiedrībā bija 62605 vienības, bet vidējā vienas kvotas pirkuma cena bija 11,13 LVL. Kopā uzņēmumi šajā periodā veikuši 27 tirdzniecības darījumus (pirkšana un pārdošana), savukārt viena darījuma vidējais apgrozījums bija 730 819,91 LVL.

Atbilstošajam pakalpojumam LVĢMC piemērotā vidējā maksa apskatītajā periodā vienam operatoram bija 3 691,49 LVL. Kopējais 10 uzņēmumu samaksātais apjoms bija 59063,82 LVL, bet uz vienu atsevišķu darījumu attiecināmā vidējā maksa ir 2 187,55 LVL, kas veido tikai 0,3 % no iepriekš aprēķinātā vidējā viena tirdzniecības darījuma apgrozījuma.¹⁰

Kopumā Latvijas ETR 2010.gadā aktīvi konti bija atvērti 79 operatoriem, no kuriem līgumi ar LVĢMC par pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu bija noslēgti par 34 operatoru kontiem.¹¹ Tātad kopumā tirdzniecības darījumos šajā periodā bija iesaistījušies 43% no kopējā operatoru skaita.

Attiecinot iepriekš iegūto vidējo vienas emisiju kvotas pārdošanas cenu pret LVĢMC piemērotās maksas par pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu apmēru 2010.gadā, var aprēķināt ekonomiskā izdevīguma sliekšni, pie kura operatoru ieņēmumi no kvotu tirdzniecības ir vienādi ar izmaksām, ko operators maksā LVĢMC par pakalpojuma nodrošināšanu. Ņemot vērā, ka LVĢMC piemērotās maksas apmērs ir atkarīgs no operatoram piešķirto kvotu apjoma, var aprēķināt 4 atšķirīgus robežlielumus (minimālais ekonomiski izdevīgais emisiju kvotu tirdzniecības apjoms) - operatoriem, kuriem piešķirtais emisijas kvotu apjoms ir līdz 10000 vienībām, tirdzniecības darījuma apjoma sliekšnis veido 79 emisiju vienības; operatoriem, kuriem piešķirtais emisijas kvotu apjoms ir no 10 001 līdz 50 000 vienībām - 169 emisiju vienības; operatoriem, kuriem piešķirtais emisijas kvotu apjoms ir no 50 001 līdz 150 000 vienībām - 328 emisiju vienības; operatoriem, kuriem piešķirtais emisijas kvotu apjoms ir vairāk nekā 150 001 vienības, tirdzniecības darījuma apjoma sliekšnis veido 714 emisiju vienības. Ja operatoram pāri paliek mazāk emisiju vienības, tad tirdzniecības darījumi ar šīm emisiju kvotām komercsabiedrībai nav ekonomiski izdevīgi.

⁹ Dati apkopoti līdz 2010.gada septembrim;

¹⁰ Visi finanšu dati norādīti vērtībā bez PVN;

¹¹ Pēc LVĢMC sniegtās informācijas uz 23.09.2010.

LVĢMC savā 24.09.2010. atbildē Konkurences padomei Nr.4-3/1855 norāda, ka pakalpojumu maksas aprēķins ir balstīts uz sekojošiem apsvērumiem:

„ - maksā tikai operators vai fiziska/juridiska persona, kas brīvprātīgi veicot darbības ar emisiju kvotām, no tā plāno un gūst finansiālu labumu;

- maksa netiek iekasēta no operatoriem, kas neveic darbības ar emisijas kvotām finansiāla labuma gūšanai;

- maksa tiek noteikta ņemot vērā Latvijas emisiju kvotu sadales plānā noteikto emisiju kvotu daudzumu konkrētam operatoram – lielāko emisiju kvotu daudzuma turētāji maksā vairāk kā mazo kvotu turētāji. Līdz ar to tiek piemērots princips – ***maksā tikai finansiālā labuma guvējs.***”

Tāpat LVĢMC izsaka viedokli, ka piemērojot maksu visiem kontu turētājiem, neņemot vērā vai operators veic kaut kādas darbības ar emisiju kvotām, tiktu izveidots vienots obligātais maksājums, kas varētu uzlikt papildus finansiālu slogu mazo emisijas kvotu daudzuma turētājiem.

Konkurences padomes ieskatā ir jāizvērtē, vai norādītie LVĢMC apsvērumi atbilst ETS izveides pamatmērķiem un ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām galamērķim par SEG emisiju samazinājumu. Iekārtu operatori, kas investē finanšu līdzekļus iekārtu modernizācijā, dažādu ražošanas procesu pārveidē un efektīvizācijā ar mērķi samazināt ražošanas procesā radītos SEG izmešus, var pārdot modernizācijas rezultātā ražošanā neizmantotās emisiju kvotas. Tādējādi emisiju kvotu tirdzniecības rezultātā iegūtie līdzekļi var tikt investēti ražošanas iekārtu uzlabošanā, samazinot izmesto SEG emisiju daudzumu, kas ir ciešā saistībā ar ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām pamatmērķi - sasniegt siltumnīcefekta gāzu koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā.

LVĢMC sniegtā informācija, kā arī publiski pieejamā informācija¹² liecina, ka ES valstīs piemērotās maksas apmēri, kā arī ar maksu apliekamie pakalpojumi un objekti ir samērā atšķirīgi. Pārsvārā ES valstīs tiek piemērota maksa par konta atvēršanu, tāpat ***par reģistra izmantošanu vai nu maksā pilnīgi visi operatori*** (atsevišķās valstīs tas ir konstants ikgadējs maksājums, citās valstīs maksas apmērs ir atkarīgs no operatoram piešķirto SEG kvotu daudzuma), ***vai arī reģistra uzturēšana tiek nodrošināta ar cita veida finansējumu*** (piemēram, valsts), tādējādi operatori reģistrā darbojas pilnīgi bez maksas.

Tāpat Konkurences padome vēlas atgādināt, ka, atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai 2003/87/EK, valstis var uzturēt savus reģistrus konsolidētā sistēmā kopā ar vienu vai vairākām citām valstīm. Reģistra uzturēšana kopā ar citām valstīm varētu samazināt kopējās katras atsevišķas valsts izmaksas, tādā veidā samazinot katram iesaistītajam dalībniekam piemērotās maksas apmērus pakalpojumu nodrošināšanai.

Citu tirgus dalībnieku viedokļi

Izvērtējot LVĢMC reģistra pakalpojumiem piemēroto cenu politiku, tika apkopots arī tirgus dalībnieku viedoklis par cenu politiku, tās ietekmi uz iesaistīto komersantu darbību.

AS „Rīgas siltums” uzskata, ka pakalpojumu cenu piemērošanas politika vērtējama pozitīvi, jo visas darbības, kas saistītas ar SEG kvotu piešķiršanu un pārskaitīšanu ir bezmaksas, tāpat LVĢMC ir atradis loģisku veidu, kā segt savas uzturēšanas izmaksas no uzņēmumiem, kas gūst ienākumus no kvotu tirdzniecības.

¹² http://unfccc.int/kyoto_protocol/registry_systems/registry_websites/items/4067.php;

SIA „Juglas jauda” uzsver, ka LVĢMC cenu politikai ir sava loģika, jo emisijas kvotu ieskaitīšana kontā un nodošana valstij ir valsts pienākums, kas pēc savas būtības ir operatora atskaite par veikto emisiju apjomu, un tas tiek veikts likuma „Par dabas resursu nodokli” ietvaros, taču no otras puses ikgadējās iemaksas par pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu ir nesamērīgi lielas. Tāpat komersants atzīmē, ka nākotnē tik milzīgas maksas par kontu uzturēšanu var vispār likt apdomāt emisijas kvotu pirkšanas / pārdošanas darījumu lietderību.

AS „Latvenergo” pauž viedokli, ka ikgadējās iemaksas un tās apmēra noteikšana operatoriem, kuriem dalība sistēmā ir obligāta, nav pamatota. AS „Latvenergo” uzskata, ka valstij šajā situācijā būtu jāuzņemas galvenā atbildība par SEG ETR uzturēšanu, nosakot sabalansētāku operatoru līdzdalību, vai atbrīvojot operatorus vispār no samaksas ETR.

SIA „Liepājas enerģija” uzskata, ka vienāda samaksa pēc apstiprinātā cenrāža (atkarībā no piešķirto kvotu daudzuma), neņemot vērā veikto operāciju skaitu, nav īpaši objektīva.

SIA „Cemex” uzskata, ka, ņemot vērā, ka 2010.gadā izmaksas par emisiju kvotu pārskaitījumu darījumu nodrošināšanu ir dubultojušās, būtu nepieciešams pārskatīt esošo tarifu veidošanās metodiku.

Savukārt SIA „Saulkalne” uzskata, ka katrs operators varētu veikt ikgadēju iemaksu par visiem ar ETR saistītiem pakalpojumiem, tai skaitā kvotu tirdzniecību.

SIA „Papīrfabrika Līgatne” norāda, ka ņemot vērā ikgadējās iemaksas par tirdzniecības darījumiem divkāršu pieaugumu un emisiju kvotu cenu svārstības, ir pārdomāti jāizvērtē tirdzniecības darījumu ekonomiskais ieguvums.

AS „Latvijas finieris” norāda, ka 2010.gadā uz operatora pieteikumu slēgt līgumu par SEG kvotu apkalpošanu LVĢMC atbildēja ar līguma piedāvājumu, kura cena bija dubultota pret 2009.gada līmeni, to mutiski argumentējot ar nepietiekamu valsts finansējumu. AS „Latvijas finieris” augstās cenas dēļ neslēdza šo līgumu, līdz ar to 2010.gadā neplāno veikt nekādas darbības ar SEG kvotām.

Tāpat arī AS „Liepājas metālurģis” atzīmē, ka būtiski palielināta LVĢMC ikgadējā iemaksa ietekmēja komersanta lēmumu izmantot reģistra pakalpojumus 2010.gadā.

Tādējādi var apgalvot, ka iesaistīto operatoru viedoklis ir visai atšķirīgs. Viena daļa komersantu uzskata, ka cenu piemērošanas politika ir pamatota un loģiska, taču otra daļa atzīst, ka cenu veidošanās metodiku vajadzētu pārskatīt. Tāpat viedokļi dalās jautājumā par konkrētās cenu politikas ietekmi uz komersantu darbību, taču redzams, ka atsevišķi uzņēmumi augsto pakalpojuma cenu dēļ 2010.gadā pat ir atteikušies no pakalpojuma izmantošanas, daļa komersantu uzsver, ka ekonomiskais darījuma izdevīgums ir jāvērtē katrā konkrētā situācijā atsevišķi.

No iepriekš minētā Konkurences padome secina, ka ***LVĢMC cenu politika ir maksas piemērošana vienam pakalpojumam*** – kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumam.

LVĢMC izmaksas ir par ETR uzturēšanu un pakalpojumiem, kas saistīti ar ETR izmantošanu, kā arī par emisijas kvotu nodošanas un darījumu ar emisijas kvotām kontroli. ETR pakalpojumus saņem visi tirgus dalībnieki, kuru saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešams saņemt emisijas kvotas (reģistrs tiek izmantots kvotu sadales / piešķiršanas un nodošanas darbību ietvaros), un valsts (VARAM).

Tādā veidā ETR kopējās uzturēšanas izmaksas pārsvarā ir plānots segt un tiek segtas no emisiju kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojuma.

Tādējādi galvenais ETR uzturēšanas izdevumu segšanas nodrošināšanas veids ir ikgadējo iemaksu par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanas pakalpojumu piemērošana iekārtu operatoriem (ietver arī maksas piemērošanu fiziskajām un juridiskajām personām, kas nav operators, par līdzvērtīga pakalpojuma

nodrošināšanu). Operatori, kas veic pārskaitīšanas darbības ar emisiju kvotām (izņemot kvotu nodošanu), veic ikgadējās iemaksas par emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumu nodrošināšanu, un no šīm iemaksām tiek pilnībā uzturēta ETR darbība. Līdz ar to var secināt, ka operatori, kas veic kvotu pārskaitīšanas darījumus, maksā par visa reģistra uzturēšanu, tādā veidā netieši apmaksājot visus tos pakalpojumus, kurus LVĢMC sniedz bez maksas gan citiem iesaistītajiem operatoriem (kontu atvēršana operatoriem, emisiju kvotu nodošanas nodrošināšana), gan arī valstij (emisiju kvotu sadales nodrošināšana, kvotu anulēšana u.c.), sedzot uz šiem pakalpojumiem attiecināmo ETR darbības nodrošināšanas un uzturēšanas izmaksu daļu.

Operatori, kas neveic emisijas kvotu pārskaitīšanas darījumus, tāpat izmanto kvotas savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai un ienākumu gūšanai. Līdz ar to, ja par ETR uzturēšanu proporcionāli piešķirtajam kvotu daudzumam maksātu visi operatori, tad tas samazinātu katra atsevišķa operatora maksājuma apmēru.

Konkurences padomes ieskatā šāda LVĢMC rīcība, attiecinot visas ETR darbības nodrošināšanas un uzturēšanas izmaksas viena konkrētā pakalpojuma cenas apmēra noteikšanā, nav taisnīga attiecībā pret operatoriem, kas veic emisiju kvotu pārskaitīšanas darījumus, un šāda cenu piemērošana operatoriem var tikt vērtēta kā „netaisnīgu pārdošanas cenu piemērošana” Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta izpratnē.

6. LVĢMC apņemšanās

Konkurences likuma 27.² panta otrajā daļā noteikts, ka „(..)lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu var pieņemt, ja tirgus dalībnieks rakstveidā apņemas pildīt noteiktus tiesiskos pienākumus, kas novērš konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu, un Konkurences padome, izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uzskata to par lietderīgu”. Tādējādi tirgus dalībniekam pirms gala lēmuma pieņemšanas ir tiesības sniegt priekšlikumus, ar kuriem tas uzņemas tādus tiesiskos pienākumus, kas novērš negatīvās pārkāpuma sekas.

Konkurences padome 07.02.2011. saņēma LVĢMC 03.02.2011. vēstuli Nr.1-2/168 Par ierosināto izpētes lietu (turpmāk – Vēstule), kurā, atsaucoties uz Konkurences padomes ierosināto izpētes lietu „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” darbībās”, kā arī balstoties uz Konkurences padomes Izpilddirekcijas 30.11.2010. vēstulē Nr.2518 izteiktajiem apsvērumiem par LVĢMC piemēroto cenu par ETR ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem un uz 04.01.2011. Konkurences padomē notikušajā sanāksmē, kurā piedalījās arī VARAM pārstāvis, izteiktajiem priekšlikumiem, LVĢMC norāda uz darbībām un apstākļiem, kas jau šobrīd mazina pārkāpuma sekas un pilnībā tās novērš ar plānotajām izmaiņām ETR sistēmas uzturēšanā pēc 2012.gada 1.janvāra.

Vēstulē sniegta informācija, ka ir saņemta 12.01.2011. VARAM vēstule Nr.12-07/207 par ETR darbību pēc 2012.gada 1.janvāra, kurā ir norādīts, ka visas Eiropas valstu emisiju kvotas tiks uzkrātas vienotā reģistrā, kā rezultātā LVĢMC vairs nebūs jāuztur atsevišķs ETR, tādējādi samazinot LVĢMC izmaksas un attiecīgi operatoru maksājumus. LVĢMC apņemas pārskatīt savas izmaksas 2012.gadam.

Vienlaikus LVĢMC norāda, ka VARAM savā vēstulē apliecina, ka, lai novērstu neskaidrības ar kontu administrēšanas maksas piemērošanu, un, ja tā tiks piemērota, noteikšanu, tiks izstrādāti Ministru kabineta noteikumi, kas ietvers ETR maksas aprēķinu metodiku. Ja maksa tiks piemērota, tad LVĢMC apņemas sagatavot noteikumu projektu par pakalpojumu cenu noteikšanas metodiku un ETR izmantošanas

cenu, novēršot Konkurences padomes norādītos pārkāpumus esošajā cenu piemērošanas metodikā.

LVĢMC ir sazinājusies ar lielākajiem ETR lietotājiem, skaidrojot šobrīd izveidojušos situāciju saistībā ar ETR ietvaros sniegto pakalpojumu nodrošināšanu un paredzamajām izmaiņām pēc 2012.gada 1.janvāra. LVĢMC informē, ka sarunu gaitā netika identificēta kāda ETR lietotāja vēlme celt pretenzijas, vienlaicīgi no operatoriem saņemti ierosinājumi par vēlamo samaksas piemērošanas kārtību ETR ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem. LVĢMC norāda, ka ieteikumi tiks ņemti vērā, izstrādājot cenu aprēķināšanas metodiku.

LVĢMC, ņemot vērā augstākminētos situāciju ietekmējošos apstākļus, kas jau šobrīd mazina pārkāpuma sekas, kā arī plānotās izmaiņas 2012.gadā, lūdz izbeigt Konkurences padomes uzsāktās lietas izmeklēšanu.

No LVĢMC Vēstules secināms, ka nākotnē vai nu maksa ETR ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem netiks piemērota vispār, vai arī tiks izstrādāti Ministru kabineta noteikumi, kas regulēs pakalpojumu cenu noteikšanas kārtību, tādā veidā nepieļaujot netaisnīgu cenu noteikšanu.

Konkurences padome uzskata, ka ETR darbības normatīvā regulējuma izmaiņas un LVĢMC apņemšanās un tās ievērošana ir pietiekama, lai novērstu un turpmāk neradītu negatīvās sekas konkurencei.

Konkurences padome secina, ka, ņemot vērā iepriekš minēto, ir lietderīgi pieņemt lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu. Pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 4.punktu, 13.panta pirmās daļas 4.punktu un 27.² panta otro daļu, Konkurences padome

nolēma:

izbeigt lietu Nr. p/10/0302/6 „Par Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” darbībās”.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme